

RUDEL (14) *sb m*

Teksty nie oznaczają é lub oznaczają niekonsekwentnie (Cn e jasne).

sg N rudel (7). ◇ G rudla (4). ◇ I rudl(e)m (1). ◇ pl G rudl(o)w (1). ◇ I rudl(a)mi (1). ◇ [L rudlach.]

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Ster; gubernaculum BartBydg, Vulg, PolAnt, Calep, Cn; aplustre BartBydg; clavus Cn (10) : BartBydg 11b, 156; Y gdy wyciągnęli kotwice/ pułłczáli fie na morze/ rozpuściwłly też łpoieniá rudlow/ á podniołzłly wznieśli żagle podług wiánia wiátru/ y wieźli fie ku brzegowi. Leop Act 27/40; Abowiem y márynarz łtáry á bywály/ co v rudlá ábo v kompáfu łpokoiem łtoi á rády drugim dodawa/ dáleko iełth potrzebnieyfy niżli owi co po powrozich biegáią/ máłztow fie/ álbo żaglow chwytháią/ á nie záwždy wiedzą co czynią RejZwierc 163v; Oto y okręty ták wielkie będące/ y od twárdych wiátrów rozegnáne/ obracáne bywáią od máłuczkiego rudlá/ gdziekolwiek chuc łtyrniká chce. BudNT Iac 3/4; Gubernaculum – Rudel wżifie. Calep 466a; KlonFlis A3v; [Gubernaculum, Clavus Das Stewerholtz Rudel ArtNom M5v].*

Szereg: »styr abo rudel« (1): A łtyr (marg) Gubernaculu^m, clauus fiue temo nauis, łtyr ábo rudel. (–) [...] Kieruie łzkuteę/ á oná nie błáđzi/ Gdy iá łtyr rządzi. KlonFlis E4.

Przen (1) : Tego tedy [jednego] Páłterzá zwierzchności/ [...] dla rozerwánia iedności záwłze fie przeciwiłi Heretycy/ áby [...] tego łzterniká łodki BÓżey od rudlá [!] odłáđziwłzy/ tym iá łácniey mogli nawáłnościami zálewác ReszList 85.

2. *Wiosło; remus, tonsae Calep (4) : Tonsae – Rudel. Calep 1072b.*

Zwrot: »rudlem pojeđźác, pojeđźanie« = wiosłować, wiosłowanie [szyk zmienny] (1:1): Subremigo – Rudlem poieđdzam. Calep [1019]b, 911a.

[Wyrażenie: »okręt o [ilu] rudlach«: ciągnął za łobą okręt przed nim idący o dwudziełtu y czterzech rudlách. BusLic 6.]

Szereg: »rudel, (albo) pojazda« (2): Scalmus – Kołek naktorim rudel albo poiazda chodzi. Calep 950a, 911a.

Synonimy: 1. styr; 2. pojazda, rem, wiosło.